

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

ВЕРБОВА Надія Ігорівна - ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0001-5899-427X

УДК: 351.741.5:355.2(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.1.13>

Статтю присвячено дослідженню взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони в умовах сьогодення. Зважаючи на те, що оперативні підрозділи Національної поліції України діють у системі органів, а не відособлено, їх діяльність відзначається здатністю виконувати свої якомога ефективніше не ізольовано, а у взаємодії з іншими органами, зокрема, сектору безпеки та оборони, використовуючи їх можливості. Питання координації діяльності оперативних підрозділів стоїть особливо актуально, коли злочинність носить різноманітний характер, глибоко законспірована, а їй протистойть діяльність розгалуженої мережі підрозділів, правоохоронних органів, що потребує упорядкування, взаємозв'язку, узгодженості їх спільних дій, відповідної підпорядкованості і маневру силами і засобами. Зокрема, на Національну поліцію України покладаються повноваження щодо взаємодії зі Збройними силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України щодо боротьби з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями. У свою чергу, до обов'язків оперативних підрозділів входить здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, у тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попе-

редження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень. Проте, попри важливість розвитку вказаного напрямку діяльності Національної поліції України та численні законодавчі зміни, з моменту впровадження у нашій державі воєнного стану і дотепер, нормативно-правове забезпечення сфери взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони все ще залишається недостатнє. Законодавство у цій сфері потребує внесення комплексних змін, спрямованих передусім на узгодження нині чинних нормативно-правових актів, а також розширення переліку повноважень оперативних підрозділів стосовно взаємодії, уточнення порядку взаємодії, з урахуванням потреб та викликів сьогодення.

Ключові слова: взаємодія, оперативні підрозділи, Національна поліція, сектор безпеки та оборони, умови воєнного стану.

Постановка проблеми

Однією з найважливіших складових державотворення, забезпечення національних інтересів майже в усіх сферах суспільного й державного життя є функціонування сектору безпеки й оборони. Важливе місце серед суб'єктів сектору безпеки і оборони посідає Національна поліція України, що зумовлено її завданнями та функціями. Разом з тим, успішне забезпечення завдань та виконання цих функцій органами та підрозділами поліції в умовах реальних та потенційних загроз, особливо в умовах воєнного стану, можливе тільки в разі повного узгодження

за часом, простором та алгоритмом дій з іншими суб'єктами сектора безпеки й оборони в межах наданої їм компетенції відповідно до законодавства.

Стан наукової розробленості теми

Питання взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектора безпеки та оборони неодноразово вивчалось українськими науковцями, серед яких: Д. В. Колодій, А. В. Мовчан, А. А. Нікітін та ін. Утім дотепер дана тематика не втрачає своєї актуальності. До того ж, більшість наукових доробків мають доволі обмежений характер.

Метою статті є дослідження взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектора безпеки та оборони в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу

Суб'єктами сектора безпеки й оборони є: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику, а також інші державні органи й органи місцевого самоврядування, які здійснюють свої функції із забезпечення національної безпеки у взаємодії з органами, які входять до складу сектора безпеки й оборони [1, с. 94].

Одним із провідних суб'єктів сектору безпеки й оборони слід вважати Національну поліцію України. Важливою формою взаємодії Національної поліції з іншими безпековими та оборонними органами України є її входження до складу Міністерства внутрішніх справ України, адже Міністерство внутрішніх справ України як центральний

орган виконавчої влади забезпечує координацію у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, захисту державного кордону, цивільного захисту та міграції. Це сприяє оперативному, швидкому та комплексному узгодженню дій усіх органів, які входять до складу Міністерства внутрішніх справ України [2, с. 44].

Оперативні підрозділи діють не самі по собі, а в системі органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Вони здатні виконувати свої завдання не ізольовано, а у взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів, використовуючи їх можливості. Питання координації діяльності оперативних підрозділів стоїть особливо актуально, коли злочинність носить різноманітний характер, глибоко законспірована, а їй протистоїть діяльність розгалуженої мережі підрозділів, правоохоронних органів, що потребує упорядкування, взаємозв'язку, узгодженості їх спільних дій, відповідної підпорядкованості і маневру силами і засобами [3, с. 163].

Взаємодія може бути таких видів: гласною і негласною; безпосередньою й опосередкованою; постійною та тимчасовою; процесуальною та організаційною; зовнішньою і внутрішньою. У тому числі, залежно від періоду, протягом якого здійснюється взаємодія, і від ступеня об'єднання спільних зусиль, можна виділити такі її види: а) разова; б) періодична; в) постійна [4, с. 231].

Попередження, виявлення і припинення кримінальних правопорушень досягається шляхом поєднання зусиль усіх органів і підрозділів Національної поліції та забезпечення належного рівня їх взаємодії. Зокрема, оперативні підрозділи Національної поліції забезпечують збирання, накопичення, систематизацію отриманої інформації та здійснюють її перевірку з метою встановлення осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень, а також подій і фактів, які можуть сприяти їх розкриттю [5, с. 165].

Згідно зі статтею 7 п. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», до обов'язків оперативних підрозділів входить здійснювати взаємодію між собою та

іншими правоохоронними органами, у тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень [6].

У свою чергу, до пріоритетних напрямків розвитку взаємодії оперативних підрозділів у сфері протидії злочинності в умовах воєнного стану науковці відносять:

– обмін оперативно значимою, криміналістичною та іншою інформацією про кримінальні правопорушення, що готуються або вчинені, зокрема воєнні злочини, причетних до цього осіб та осіб, що розшукуються, а також обміну архівною інформацією із зазначених питань;

– виконання запитів та доручень за оперативно-розшуковими справами, взаємне сприяння в проведенні оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій, спільне здійснення спеціальних операцій;

– обмін досвідом роботи з питань оперативно-розшукової діяльності, сприяння в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів, проведення міжвідомчих наукових досліджень з проблем протидії злочинності [5, с. 166].

Принагідно зауважимо, що після введення особливого правового режиму були внесені відповідні зміни в Законі України «Про Національну поліцію» [7], а саме на час воєнного стану, правоохоронцям розширили наступні повноваження:

1) за письмовим запитом органи поліції безоплатно одержують від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформацію, необхідну для виконання своїх завдань і повноважень, зокрема про військовополонених. Запит підлягає виконанню у триденний термін, а в разі неможливості – не пізніше десятиденного строку з дня отримання. У випадку виникнення причин, що перешкоджають виконати запит поліції, мають бути повідомлені ці причини;

2) конвоювання осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених

або засуджених до позбавлення волі, а також охорона їх у залі суду;

3) поліція може утримувати в ізоляторах тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних або адміністративних правопорушень, осіб, щодо яких як запобіжний захід застосовано тримання під вартою, осіб, підданих адміністративному арешту, а також обвинувачених і засуджених;

4) оперативне розмінування: виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів. Поліція в межах компетенції проводить розмінування оперативного характеру в частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень;

5) техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, у тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху;

6) представництво та виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі;

7) співробітництво з Європейським поліцейським офісом (Європол).

При цьому, у зв'язку із введенням воєнного стану, на Національну поліцію України відповідно до п. 34 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» покладаються повноваження щодо взаємодії зі Збройними силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України щодо боротьби з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями [7].

Водночас, як влучно зауважують деякі науковці [8, с. 132], законодавцю необхідно регламентувати більш широкий перелік повноважень органів Національної поліції під час дії воєнного стану та регламентува-

ти порядок взаємодії та співпраці з іншими суб'єктами сектора безпеки й оборони України. Так, приміром, чинне законодавство, детально регламентуючи організаційні засади функціонування розвідки в Україні, суттєво звужує розвідувальний потенціал оперативних підрозділів Національної поліції України [9, с. 37-38].

Також суттєвими недоліками у здійсненні сумісної діяльності Національної гвардії України та Національної поліції України є те, що бракує чіткого розподілу функцій і завдань. Так, положення законів України «Про Національну гвардію України» [10] та «Про Національну поліцію» [7] у частині, що стосується реалізації «прав» і «поліцейських заходів» відповідно, розрізняються як за юридичним змістом, так і за логічною послідовністю викладення інформації. Є відмінності щодо застосування примусових заходів: у Законі України «Про Національну поліцію» [7] надається тлумачення поняттю «фізичний вплив (сила)», у Законі України «Про Національну гвардію України» [10] визначається право на застосування заходів фізичного впливу. Крім того, чинне законодавство не узгоджується в аспекті регулювання застосування спеціальних засобів. Зокрема, щодо підстав застосування кожного із них.

Можна відзначити й інші відмінності. Так, у Законі України «Про Національну гвардію України» [10] та наказі «Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» від 24.12.2019 року №1089 [11] передбачено самостійне несення служби військовослужбовцями частин і підрозділів Національної гвардії України. А в наказі «Про затвердження порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» від 10.08.2016 року №773 [12] взаємодія здійснюється тільки під час несення служби спільними нарядами. У зв'язку із цим відповідно до викладеного вище необхідно більш чітко розподілити функції між Національною

гвардією України та Національною поліцією України у всіх сферах правоохоронної діяльності [13, с. 54].

Зважаючи на вказане, цілком слушним видається зауваження А. А. Нікітіна про необхідність оновлення нормативно-правової бази та розбудови законодавства з розширенням та уточненням термінів і понять, спрямованістю на врахування потреб та викликів сьогодення в забезпеченні національної безпеки України [14, с. 137]. При цьому, необхідно розробити та прийняти спеціальний єдиний нормативний акт, який би регламентував питання взаємодії між правоохоронними органами під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями та визначив конкретну відповідальність кожного із суб'єктів за неналежне його виконання [15, с. 287].

Висновок

Отже, в умовах воєнного стану неабияк актуалізується потреба забезпечення ефективної взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони. Проте, попри важливість розвитку вказаного напрямку діяльності Національної поліції України та численні законодавчі зміни, з моменту впровадження у нашій державі воєнного стану і дотепер, нормативно-правове забезпечення сфери взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони все ще залишається недостатнє. Тому чинне законодавство в цій сфері потребує внесення комплексних змін, спрямованих передусім на узгодження чинних нормативно-правових актів, а також розширення переліку повноважень оперативних підрозділів стосовно взаємодії, уточнення порядку взаємодії, з урахуванням потреб та викликів сьогодення.

Насамкінець зауважимо, що тематика взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції з іншими безпековими та оборонними органами України потребує подальшого наукового вивчення.

Література

1. Нікітін А. А. Основні напрямки та принципи діяльності національної поліції як суб'єкта сектору безпеки й оборони // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XIV міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 31 жовтня 2022 р. Одеса: ОДУВС, 2022. 174 с. С.94-97.
2. Бразалук М. Ю. Взаємодія національної поліції з іншими органами у сфері безпеки та оборони в умовах воєнного стану // Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р. С. 43-45.
3. Колодій Д. В., Албул С. В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у протидії злочинам проти власності внутрішньо переміщених осіб в Україні // Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 13 жовтня 2023 р.). Одеса: ОДУВС, 2023. С. 163-165.
4. Заворіна О. П. Особливості взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. 2020. № 3 (91). С. 228-238.
5. Мовчан А. В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану // Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р. М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 163-167.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580#Text)
8. Муляр Г. В. Діяльність органів Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2023. № 61. С. 130-133.
9. Албул С. В. Категорії «розвідувальна інформація» та «інформація розвідки» в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України». Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 04 листопада 2021 р. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 37–38.
10. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 року №876-VII. URL: [URL: // zakon4.rada.gov.ua/laws/show//876-18](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show//876-18)
11. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ МВС України від 24.12.2019 року №1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0195-20>
12. Про затвердження порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку : наказ МВС України від 10.08.2016 року №773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text>
13. Радванський І. Г., Євтушенко І. В. Особливості організації взаємодії частин і підрозділів Національної гвардії України, Національної поліції України та інших правоохоронних органів у сфері охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки. Честь і закон. 2021. №2 (77). С. 52-57.
14. Нікітін А. А. Деякі питання взаємодії Національної поліції України під час захисту національних інтересів в умовах воєнного стану. Південноукраїнський правничий часопис. Науковий журнал. 2022. № 1-2. С. 133- 139.
15. Петренко Я. О., Неклеса О. В. Основи взаємодії оперативних підрозділів Укра-

їни, зокрема слідчими підрозділами, у протидії злочинам, що вчиняють організовані групи та злочинні організації // Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.) / редкол.: С. С. Чернявський, Д. І. Овсянюк, В. В. Корольчук. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 284-287.

THE INTERACTION OF THE OPERATIONAL UNITS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE WITH OTHER SUBJECTS OF THE SECURITY SECTOR AND DEFENSES IN TODAY'S CONDITIONS

The article is devoted to the study of the interaction of operational units of the National Police of Ukraine with other subjects of the security and defense sector in today's conditions. Operational units do not operate by themselves, but in the system of bodies that carry out operational and investigative activities. They are able to perform their tasks not in isolation, but in cooperation with other units of law enforcement agencies, using their capabilities. The issue of coordinating the activities of operational units is especially relevant when crime is of a diverse nature, deeply conspiratorial, and it is opposed by the activities of an extensive network of units, law enforcement agencies, which requires ordering, interconnection, coordination of their joint actions, appropriate subordination and maneuvering

of forces and means. In particular, the National Police of Ukraine is entrusted with the authority to interact with the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine, the State Border Guard Service of Ukraine, the State Special Transport Service, the Security Service of Ukraine in the fight against sabotage and intelligence forces of the aggressor (adversary) and paramilitary forces not provided for by the laws of Ukraine or armed formations. In turn, the duties of operational units include interaction between themselves and other law enforcement agencies, including the relevant bodies of foreign states and international anti-terrorist organizations, with the aim of prompt and complete prevention, detection and termination of criminal offenses. However, despite the importance of the development of the indicated direction of activity of the National Police of Ukraine and numerous legislative changes, since the introduction of martial law in our country until now, the regulatory and legal provision of the sphere of interaction of the operational units of the National Police of Ukraine with other subjects of the security and defense sector still remains not enough. Legislation in this area requires comprehensive changes, primarily aimed at harmonizing the current regulatory legal acts, as well as expanding the list of powers of operational units in relation to interaction, clarifying the order of interaction, taking into account the needs and challenges of today.

Key words: interaction, operational units, National Police, security and defense sector, martial law conditions.